

DOI 10.31651/2524-2660-2022-2-12-20

ORCID 0000-0001-7957-1794

СЛЮСАРЕНКО Олена Миколаївна

докторка педагогічних наук, старша наукова співробітниця, перша заступниця директора,
Інститут вищої освіти НАПН України
e-mail: o.slyusarenko@ihed.org.ua

УДК 378.014.6:005.642.5(477)(045)

ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Проаналізовано досвід вітчизняних закладів вищої освіти щодо вимірювання якості освітньої діяльності у контексті забезпечення якості. На основі проведеного дослідження встановлено, що при розробленні регулюючих положень щодо забезпечення якості освіти закладів вищої освіти керуються Законом України «Про вищу

освіту», Законом України «Про освіту», документами Європейської Асоціації із забезпечення якості вищої освіти (ENQA), Європейської Асоціації університетів (EUA), Європейської Асоціації вищих навчальних закладів (EURASHE), а також Стандартами і рекомендаціями забезпечення якості у європейському просторі вищої освіти

(ESG) та індикаторами міжнародних університетських рейтингів. Для проведення вимірювання якості освітньої діяльності у вітчизняних закладах вищої освіти використовуються критерії акредитаційних, рамкових процедур та критерії рейтингового оцінювання.

Визначено, що у вітчизняній практиці наразі використання рейтингування закладів вищої освіти з метою оцінювання якості вищої освіти не є популярною складовою групи критеріїв, хоча саме рейтинговий підхід до оцінювання закладів вищої освіти надає можливість здійснити їх класифікацію за окремими критеріями і є більш показовими для визначення конкурентоздатності закладу вищої освіти, а також може впливати на стратегічне планування розвитку закладу вищої освіти з метою покращення якості вищої освіти.

Вмотивовано перспективність використання рейтингування як критерію вимірювання якості освітньої діяльності, що уможливило ранжування закладів вищої освіти за конкурентоспроможною якістю. Здійснення аналізу функціонування закладу вищої освіти надає можливості для підвищення якісного рівня надання освітніх послуг.

Ключові слова: вимірювання якості освітньої діяльності; вища освіта; ефективність освітньої діяльності; заклади вищої освіти; якість освітньої діяльності.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена сучасними вимогами до розвитку вищої освіти – зокрема, в «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки» наголошується на важливості забезпечення якості вищої освіти та визначено, що «...основна увага приділялася визначенню чітко вимірюваних критеріїв та індикаторів якості, запровадженню структурованих систем забезпечення якості, таких елементів зовнішнього забезпечення якості, як стандарти якості і досконалості та оцінювання щодо відповідності ним на основі чітких критеріїв, вимоги до змісту освіти (стандарти вищої освіти), уніфікований додаток до диплома європейського зразка, європейська кредитно-трансферна система, цільові показники ефективності, вимірювані результати навчання, рейтинги, рамки кваліфікацій, фінансування залежно від результатів, що є ефективним в умовах поєднання зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості. Тому центральною ланкою системи вищої освіти залишаються заклади вищої освіти, які відповідають за побудову системи внутрішнього забезпечення якості» [1].

Також важливо зазначити, що «з метою цілеспрямованої підтримки і стратегічного розвитку закладів вищої освіти світова університетська практика активно послуговується механізмами акредитаційного, рамкового і рейтингового оцінювання. Найбільш точним з них є рейтинговий ме-

ханізм. Відтак, аналіз міжнародних та національних рейтингів набуває ключового значення для вдосконалення механізмів оцінювання якості вищої освіти загалом і в Україні зокрема» [2].

Ефективність освітньої діяльності складається з двох факторів, критеріїв і цільових орієнтирів: *по-перше*, з максимізації результату (сутнісних і функціональних ознак визначеної мети); *по-друге*, з мінімізації ресурсів (засобів досягнення мети), використаних для отримання результату [3].

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення й аналіз наукових джерел свідчать, що теоретичні аспекти поняття освітніх послуг у своїх роботах досліджували О. Воробйова [4], Д. Козлов [5]; університетські рейтинги як механізм оцінювання якості вищої освіти розглядали у своїх роботах В. Луговий [2], Ж. Таланова [6]; міжнародні рейтинги університетів як показники якості іспанських університетів є у фокусі роботи Ф. García [7]; кореляційний аналіз міжнародних рейтингів університетів у своєму дослідженні проводить Р. Honsova [8]; питання вимірювання якості освітньої діяльності досліджували L. Ruhupatty та В. Maguad [9]. Однак питання вимірювання якості освітньої діяльності університетів у контексті інтеграції до єдиного європейського освітнього простору всіх країн, які беруть участь у Болонському процесі, в сфері вищої освіти залишається недостатньо дослідженим.

Мета статті. Проаналізувати досвід вітчизняних закладів вищої освіти щодо вимірювання якості освітньої діяльності у контексті забезпечення її якості.

Методи дослідження. Основою реалізації дослідницької мети є використання таких методів дослідження, як аналіз (проаналізовано досвід вітчизняних університетів у контексті вимірювання якості освітньої діяльності), синтез (визначено основні критерії вимірювання в українських ЗВО), узагальнення (визначено інструменти вимірювання якості освітньої діяльності в контексті забезпечення якості).

Виклад основного матеріалу. Відсутність консенсусних підходів до вимірювання якості та ефективності освітньої діяльності, потребує більшої аргументованості «до визначення індикаторів, якими здійснюється вимірювання якості, результативності та ефективності вищої освіти. Жоден перелік індикаторів не є остаточним, а кожен індикатор відображає лише певний аспект діяльності освітньої установи і його інструментальні можливості. Нині не існує універсально узгоджених показників для вимірювання якості вищої освіти в різних

освітніх системах, а використані індикатори призначені виключно для надання інформації, а не інтерпретації якості та результативності діяльності освітніх установ» [10]. Збільшення уваги до забезпечення якості вищої освіти актуалізує питання визначення та запровадження певних механізмів оцінювання й інструментів цього процесу.

У цьому контексті базисом для визначення критеріїв є вітчизняні та міжнародні нормативні документи що регулюють цю діяльність. Йдеться насамперед про Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG). Так, відповідно до Закону України «Про освіту», освітня діяльність визначається як «діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті»; якість освіти трактується як «відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг»; а поняття якість освітньої діяльності це «рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг» [11].

Основні засади та принципи, що стосуються функціонування системи забезпечення, розроблено Європейською асоціацією забезпечення якості вищої освіти (ENQA), Європейським союзом студентів (ESU), Асоціацією університетів Європи (EUA), Європейської асоціації закладів вищої освіти (EURASHE) у документі Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти (ESG) та визначено, що це набір стандартів і рекомендацій для систем внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості у вищій освіті. ESG використовуються закладами та агентствами забезпечення якості як рекомендаційний документ для зовнішніх і внутрішніх систем забезпечення якості у вищій освіті. Також їх використовує Європейський реєстр забезпечення якості (EQAR), який відповідає за реєстрацію агентств забезпечення якості, що відповідають ESG, що мають такі цілі: встановлюють спільні рамки щодо систем забезпечення якості для навчання і викладання на європейському, національному та інституційному рівнях; уможливають за-

безпечення та вдосконалення якості вищої освіти у Європейському просторі вищої освіти; підтримують взаємну довіру, таким чином сприяючи визнанню та мобільності у межах та поза національних кордонів; надають інформацію щодо забезпечення якості у ЕНЕА [12].

Виходячи з того, що «ефективність освітньої діяльності складається з двох факторів, критеріїв і цільових орієнтирів: по-перше, з максимізації результату (сутнісних і функціональних ознак визначеної мети); по-друге, з мінімізації ресурсів (засобів досягнення мети), використаних для отримання результату» [2]. Тому процедуру оцінювання якості вищої освіти можна розглядати як «процес збору, аналізу, узагальнення та інтерпретації вхідних і вихідних даних у вищій освіті за визначеними кількісними та якісними показниками з метою вимірювання результативності діяльності та визначення ступеня відповідності об'єкта оцінювання (закладу вищої освіти, освітньої програми) встановленим вимогам – рамкам, стандартам, критеріям, та формування відповідних рекомендацій і прийняття рішень щодо удосконалення якості» [6]. Разом з тим потрібно наголосити, що сьогодні немає єдиного підходу до вимірювання якості освітньої діяльності, а саме: «До визначення індикаторів, якими здійснюється вимірювання якості, результативності та ефективності вищої освіти. Жоден перелік індикаторів не є остаточним, а кожен індикатор відображає лише певний аспект діяльності освітньої установи і його інструментальні можливості. Нині не існує універсально узгоджених показників для вимірювання якості вищої освіти в різних освітніх системах, а використані індикатори призначені виключно для надання інформації, а не інтерпретації якості та результативності діяльності освітніх установ» [10].

Розглянемо, як на практиці реалізуються процедури вимірювання якості освітньої діяльності у вітчизняних закладах вищої освіти. Зокрема, в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка система забезпечення якості освіти та освітнього процесу «керується Конституцією України, та Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту»... спираючись на Європейський досвід розбудови вищої освіти, у тому числі на спільну декларацію міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» і Стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти розбудовує власну систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості)» [13].

Для забезпечення якості вищої освіти запроваджено систему внутрішнього забезпечення якості, що включає політику щодо забезпечення якості; розроблення й затвердження освітніх програм; студентоцентризоване навчання, викладання та оцінювання; зарахування, навчання й атестацію студентів; викладацький персонал; навчальні ресурси й підтримку здобувачів вищої освіти; інформаційний менеджмент; публічну інформацію; поточний моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм; систему запобігання академічному плагиату та його виявлення; циклічне зовнішнє забезпечення якості.

Також варто зазначити, що Київський національний університет імені Тараса Шевченка – єдиний вітчизняний представник у рейтингу Best Global Universities Rankings 2021. «У рейтингу європейських університетів Київський національний університет імені Тараса Шевченка посідає 440 місце з 543 університетів регіону. У галузі хімічних наук КНУ перебуває на 640 місці, а в галузі фізичних наук Університет посідає 503 сходинку» [14]. За даними міжнародного рейтингу Webometrics (Ranking Web of Universities, January 2022 Edition 2022.1.0 beta) Київський національного університету імені Тараса Шевченка перебуває на 1238 позиції [15].

Діяльність Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (далі – НТУ «ХПІ») щодо функціонування системи управління якістю вищої освіти базується на нормативно-правових актах України у сфері освіти, «Положення про забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в НТУ «ХПІ», яке розроблене відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» (стаття 16. Система забезпечення якості вищої освіти). Система управління якістю вищої освіти НТУ «ХПІ» відповідає принципам стандарту ДСТУ ISO 9001:2015 та забезпечує реалізацію основних завдань, а саме: планування, забезпечення і підтвердження якості.

Відповідно до стандарту ДСТУ ISO 9001:2015 система управління якістю включає в себе вісім принципів, а саме: *орієнтація на споживача* (аналізуючи поточні та майбутні потреби споживачів освітніх послуг, задовольняє у повному обсязі ці вимоги, перевершуючи їх очікування, систематично проводить маркетингові дослідження ринку праці, а також моніторинг та прогнозування майбутніх вимог до якості надання освітніх послуг); *лідерство* (встановлює цілі та забезпечує єдність колективу у їх досягненні на всіх рівнях, здійснює підтримку й управління, а також бере на себе відповідальність за оптиміза-

цію та системне удосконалення керівних та допоміжних процесів університету); *зацікавленість персоналу* (керівники університету та його структурних підрозділів сприяють створенню та підтримці оптимального соціально-економічного середовища та психологічного клімату у колективі, які сприяють реалізації творчого та науково-дослідного потенціалу співробітників, спрямовуючи його на виконання основних завдань університету); *процесний підхід* (дозволяє найбільш ефективно досягти бажаних результатів діяльності); *системний підхід до управління* (підхід сприяє результативному й ефективному досягненню цілей у сфері якості освітньої діяльності); *постійне поліпшення* (базується на запобіжних та коригувальних діях (підвищенні та оцінці результативності); *прийняття рішень на основі фактів* (аналіз функціонування системи менеджменту якості вищої освіти, що дозволяє підвищити результативність і ефективність прийнятих рішень); *взаємовигідні відносини з постачальниками* (діє політика взаємовигідних відносин із постачальниками, що підвищує спроможність обох сторін створювати матеріальні та духовні цінності суспільства [16].

Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в НТУ «ХПІ» відповідає вимогам Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, а саме: «здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників; оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті; забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою; забезпечення публічності інформації про університет, освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагиату в випускних кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти» [16].

Функціонування системи внутрішнього забезпечення якості освіти Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського («Харківський авіаційний інститут») ґрунтується на положеннях Закону України «Про освіту» Закону України «Про вищу освіту» та вимогах Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Зокрема, система містить: «Політику щодо забезпечення якості; розроблення й

затвердження освітніх програм; студентоцентризоване навчання, викладання та оцінювання; зарахування, навчання й атестація студентів; викладацький персонал; навчальні ресурси й підтримка здобувачів вищої освіти; інформаційний менеджмент; публічна інформація; поточний моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм; система запобігання академічному плагиату та його виявлення; циклічне зовнішнє забезпечення якості» [17].

Нормативні засади щодо забезпечення якості вищої освіти у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського ґрунтуються на положеннях Закону України «Про освіту», «Про вищу освіту», принципах ESG, вимогах національного стандарту України «системи управління якістю» ДСТУ ISO 9001:2015 та професійних стандартів [18].

За даними міжнародного QS World University Rankings by Subject 2022 Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського представлено у таких номінаціях «Computer Science and Information Systems 401–450-те місце (ріст на 100 місць); Electrical Engineering & Electronic 401–450-те місце (ріст на 50 місць); Engineering and Technology 401–450-те місце (2021 року не сертифікувала-ся); Engineering – Mechanical 501–520-те місце (спад на 20–50 місць)» [19]. У міжнародному рейтингу університетів світу представлених у вебпросторі Webometrics (Ranking Web of Universities, January 2022 Edition 2022.1.0 beta) КПІ ім. Ігоря Сікорського посідає 1536 місце в світовому рейтингу [20].

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (Національний гірничий університет) щодо діяльності системи внутрішнього забезпечення якості послуговується положеннями Національної рамки кваліфікацій України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти», «Стратегічного плану розвитку НТУ «ДП», Політики забезпечення якості» [21]. Також Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (Національний гірничий університет) представлено 3099 місцем у міжнародному рейтингу Webometrics [20].

Політика Національного університету «Львівська політехніка» щодо забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти ґрунтується на положеннях Закону України «Про вищу освіту», з дотриманням критеріїв, представлених у Стандартах і рекомен-

даціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти, національного стандарту України «Системи управління якістю» ДСТУ ISO 9001:2009 та професійних стандартів. Вона передбачає: наявність внутрішніх організаційних процедур та процесів забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти; формування критеріїв якості вищої освіти та системи її оцінювання на засадах її міжнародного виміру; формування системи управління процесами та процедурами забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти; участь навчальних структурних підрозділів, керівництва університету та учасників освітнього процесу в реалізації заходів щодо забезпечення якості; практичну реалізацію інноваційних педагогічних та віртуальних технологій в освітньому процесі; академічну доброчесність і свободу, а також протидію академічному шахрайству та плагиату; запобігання нетолерантності чи дискримінації щодо студентів та працівників; залучення зовнішніх зацікавлених сторін до забезпечення якості; інтеграцію наукової та освітньої діяльності Університету та ефективне використання результатів наукових досліджень в освітньому процесі; створення умов для особистісного розвитку і творчої самореалізації потенційних фахівців [22].

Внутрішня система забезпечення якості Українського католицького університету «спирається на місію Університету, Стратегію розвитку УКУ та Європейські стандарти і рекомендації забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ESG)». Приміром, «Концепція внутрішня система забезпечення якості (ВСЯ УКУ)» включає в себе «політику з питань етносу та цінностей, служіння; політику у питаннях академічної доброчесності і свободи, а також запобігання академічного плагиату; політику забезпечення якості освітнього процесу; політику розвитку наукової діяльності; кадрову політику; політику забезпечення навчальними ресурсами; політику інтернаціоналізації; інформаційну політику» [23].

Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Сумського державного університету базується на основі вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту» та Стандартів і рекомендацій забезпечення якості у європейському просторі вищої освіти (ESG). Також зазначено, що у цьому процесі послуговуються документами Європейської Асоціації із забезпечення якості вищої освіти (ENQA), Європейської Асоціації

університетів (EUA), Європейської Асоціації вищих навчальних закладів (EURASHE). Наголошено, що система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності апелює до базових індикаторів визнаних міжнародних рейтингів QS, Webometrics, U-Multiranc.

Для ефективного функціонування системи забезпечення якості використовують принцип публічності (поширення інформації щодо діяльності); принцип академічної доброчесності (дотримання академічної етики); принцип конкурентності (оцінювання та порівняння можливостей); принцип гнучкості та адаптивності (можливість активних та своєчасних змін); принцип інтегративності (оптимальне поєднання освітньої, наукової, інноваційної складової освітньої діяльності). Також задекларовано засади ESG, а саме: студентоцентроване навчання; розроблення і затвердження освітніх програм; моніторинг та перегляд освітніх програм; оцінювання здобувачів освіти; кадрове забезпечення; матеріально-технічне забезпечення; запобігання академічного плагіату; використання інформаційних систем для процесу управління; публічність інформації; перманентний аналіз щодо забезпечення якості [25].

Важливою складовою забезпечення якості є присутність університету у міжнародних рейтингах, так Сумський державний університет посідає 1835 позицію рейтингу університетів світу Webometrics (Ranking Web of Universities, January 2022 Edition 2022.1.0 beta) [20].

Отже, у вітчизняних закладах вищої освіти для вимірювання якості освітньої діяльності у контексті забезпечення якості використовуються критерії та принципи ESG, на основі яких здійснюється акредитація освітніх програм закладів вищої освіти, а також критерії рейтингового оцінювання.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Аналізуючи досвід українських закладів вищої освіти, можна стверджувати, що при розробленні регулюючих положень щодо забезпечення якості освітньої діяльності вітчизняні заклади вищої освіти керуються Законами України «Про вищу освіту», «Про освіту», Стандартами і рекомендаціями забезпечення якості у європейському просторі вищої освіти (ESG), стратегічними планами розвитку, документами що регулюють системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Проте деякі заклади вищої освіти розширюють цей список та послуговуються до-

кументами Європейської Асоціації із забезпечення якості вищої освіти (ENQA), Європейської Асоціації університетів (EUA), Європейської Асоціації вищих навчальних закладів (EURASHE), індикаторами міжнародних університетських рейтингів QS, Webometrics, U-Multiranc (Сумський державний університет); національного стандарту України «Системи управління якістю» ДСТУ ISO 9001:2009 (Національний університет «Львівська політехніка»); національного стандарту України «системи управління якістю» ДСТУ ISO 9001:2015 (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»); спільною декларацією міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» (Київський національний університет імені Тараса Шевченка).

Відповідно до законодавства, вітчизняні заклади вищої освіти вибудовують свої системи внутрішнього забезпечення якості та проходять зовнішнє оцінювання якості освітніх програм через процедуру акредитації освітніх програм і отримання підтверджуючих сертифікатів з дотриманням вимог Національної рамки кваліфікації.

Також потрібно зазначити, що вітчизняні заклади вищої освіти представлені у міжнародних рейтингових системах. Критерії провідних міжнародних університетських рейтингів можуть бути використані як важливі орієнтири для розвитку вітчизняних закладів вищої освіти, вимірювання якості освітньої діяльності, прийняття управлінських рішень щодо удосконалення якості освітньої діяльності в контексті її конкурентоспроможності.

Для проведення вимірювання якості освітньої діяльності у вітчизняних закладах вищої освіти слід використовувати насамперед критерії акредитаційних процедур та рейтингового оцінювання, які за відповідних потреб можуть бути доповнені іншими вимірювальними інструментами. І якщо критерії акредитаційних процедур забезпечують усі заклади вищої освіти, то практика використання критеріїв провідних міжнародних університетських рейтингів не є такою поширеною. Використання критеріїв провідних міжнародних університетських рейтингів з метою вимірювання якості освітньої діяльності надає можливість для класифікації закладів вищої освіти за критерієм їх досягнень, тобто за ступенем важливості та значущості, а також може використовуватися для класифікації закладів вищої освіти за конкурентоспроможною якістю.

Список бібліографічних посилань

1. Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/Stratehiya.rozv.VO-23.02.22.pdf>.
2. Слюсаренко О., Луговий В. Міжнародні та національні університетські рейтинги як механізм оцінювання якості вищої освіти. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: аналітичні матеріали у двох частинах / Воробійова О. та ін.; за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ: Принтеко, 2020. С. 72–105. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Analiz_ocinki_VO_v_umovah_internac_ch1-2_analit_IVO-2020-317p_avtors-kolektiv.pdf.
3. Слюсаренко О. Якість освітньої діяльності університетів у контексті забезпечення її ефективності. *Scientific journal. Innovative Solutions in Modern Science*. New-York, 2021. No 6(50). URL: <https://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/view/2406/2395>.
4. Воробійова О. Управлінський вимір забезпечення ефективності освітньої діяльності університетів на основі стандартизації в умовах євроінтеграції. *Теоретичні основи політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті євроінтеграції* / О. Базелюк, Ю. Вітренко, О. Воробійова, В. Ворона, М. Дебич, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова; за ред. Ж. Таланової. Київ: Ін-т вищої освіти НАПН України, 2021. 66–85 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/evroint-univ_2021-192p.pdf.
5. Козлов Д. Формування освітніх послуг в управлінні сучасним навчальним закладом на засадах маркетингу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2017. № 2(66). С. 326–337.
6. Таланова Ж. Міжнародний, національний та інституційний виміри запровадження механізмів оцінювання якості вищої освіти. *Механізми оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції*: монографія / Воробійова О. та ін.; за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ, 2020. 220 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Ocinka_yakosti_VO_v_umovah_evrointegrac_Monogr_IVO-2020-220p_avtors-kolektiv.pdf.
7. García F. International university rankings as indicators for the quality of the Spanish universities DOI:10.46503/YHND9951. URL: https://www.researchgate.net/publication/348019262_International_university_rankings_as_indicators_for_the_quality_of_the_Spanish_universities.
8. Honsová P. Correlation Analysis of selected international University Rankings. URL: https://www.researchgate.net/publication/308889167_Correlation_Analysis_of_selected_international_University_Rankings.
9. Ruhupatty L., Maguad B. Using the activity-based costing approach to measure the cost of quality in higher education: a faculty perspective. URL: https://www.researchgate.net/publication/267967551_using_the_activity-based_costing_approach_to_measure_the_cost_of_quality_in_higher_education_a_faculty_perspective.
10. Базелюк О., Вітренко Ю., Воробійова О., Ворона В., Дебич М., Паламарчук О., Слюсаренко О., Таланова Ж. Теоретичні основи політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті євроінтеграції: препринт (аналітичні матеріали) / за ред. Ж. Таланової. Київ, 2021, 192 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/evroint-univ_2021-192p.pdf.
11. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
12. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. URL: [http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20\(2\).pdf](http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20(2).pdf).
13. Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. URL: <http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennya%20QAS%202019.pdf>.
14. КНУ у світовому рейтингу університетів від U.S. News and World Report. URL: <http://www.univ.kiev.ua/news/11307>.
15. Ranking Web of Universities. URL: https://webometrics.info/en/current_edition.
16. Забезпечення якості освіти. URL: <https://www.kpi.kharkov.ua/ukr/osvita/yakist-osviti-v-universiteti-2/yakist-osviti-v-universiteti/>.
17. Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». URL: <https://khai.edu.ua/university/normativnabaza/polozheniya1/polozheniya-pro-organizaciyusistemi-upravlinnya-yakistyu/polozheniya-pro-sistemu-zabezpechennya-yakosti/>.
18. Інформаційна служба КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: https://document.kpi.ua/2020_7-165.
19. КПІ – серед найкращих університетів світу. URL: <https://kpi.ua/2022-qs>.
20. Ranking Web of Universities URL: https://webometrics.info/en/current_edition.
21. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/Internal_quality_higher_education/Положення%20про%20систему%20внутрішнього%20забезпечення%20якості%202019.pdf.
22. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти національного університету «Львівська політехніка». URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/2063/polozhennyaoprossystemu13-27.pdf>.
23. Український католицький університет. URL: <https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/ucu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/26/2017/04/Kontseptsiya-VSYA-UKU-2020.pdf>.
24. Якість освіти. URL: <https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/quality-education.html>.
25. Воробійова О., Дебич М., Линьова І., Луговий В., Оржель О., Слюсаренко О., Таланова Ж., Трима К. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: аналітичні матеріали у двох частинах / за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ, 2020, 317 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Analiz_ocinki_VO_v_umovah_internac_ch1-2_analit_IVO-2020-317p_avtors-kolektiv.pdf.

References

1. Strategies for the development of higher education in Ukraine for 2022–2032. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/Stratehiya.rozv.VO-23.02.22.pdf> [in Ukr.]
2. Slyusarenko, O., Lugovyi, V. (2020) International and national university rankings as a mechanism for assessing the quality of higher education. In *Vorobyova O. and others. Analysis of the leading domestic and foreign experience in assessing the quality of higher education in the context of European integration: analytical materials in two parts*. In V. Lugovoi, J. Talanova (Eds.). Kyiv: Printeko. (PP. 72–105). Retrieved from <https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021>

- /03/Analiz_ocinki_VO_v_umovah_internac_ch1-2_analit_IVO-2020-317p_avtors-kolektiv.pdf. [in Ukr.]
3. Slyusarenko, O. (2021) The quality of educational activities of universities in the context of ensuring its effectiveness. *Scientific journal. Innovative Solutions In Modern Science*. New-York, 6(50). Retrieved from <https://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/view/2406/2395> [in Ukr.]
 4. Vorobyova, O. (2021) Management dimension of ensuring the effectiveness of educational activities of universities on the basis of standardization in the context of European integration. In *Bazelyuk, O., Vitrenko, Yu., Vorobyova, O., Vorona, V., Debych, M., Palamarchuk, O., Slyusarenko, O., Talanova J. Theoretical bases of policy and mechanisms for ensuring the effectiveness of educational activities in universities in the context of European integration*. In J. Talanova (Ed.). Kyiv: Institute of Higher Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. (Pp. 66-85). Retrieved from https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/evoint-univ_2021-192p.pdf [in Ukr.]
 5. Kozlov, D. (2017) Formation of educational services in the management of a modern educational institution on the basis of marketing. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 2(66): 326-337 [in Ukr.]
 6. Talanova, Zh. (2020). International, national and institutional dimensions of the introduction of mechanisms for assessing the quality of higher education. In *Vorobyova, O. and others. Mechanisms for assessing the quality of higher education in the context of European integration: a monograph*. In V. Lugovoi, J. Talanova (Eds.). Kyiv. 220 p. Retrieved from https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Ocinka_yakosti_VO_v_umovah_evointegrac_Monogr_IVO-2020-220p_avtors-kolektiv.pdf.
 7. Garcia, F. International university rankings as indicators for the quality of the Spanish universities DOI:10.46503/YHND9951 Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/348019262_International_university_rankings_as_indicators_for_the_quality_of_the_Spanish_universities
 8. Honsova, P. Correlation Analysis of selected international University Rankings Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/308889167_Correlation_Analysis_of_selected_international_University_Rankings
 9. Ruhupatty, L. Maguad, B. Using the activity-based costing approach to measure the cost of quality in higher education: a faculty perspective Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/267967551_using_the_activity-based_costing_approach_to_measure_the_cost_of_quality_in_higher_education_a_faculty_perspective
 10. Bazelyuk, O., Vitrenko, Yu., Vorobyova, O., Vorona, V., Debich, M., Palamarchuk, O., Slyusarenko, O., Talanova, Zh. (2021). Theoretical foundations of policies and mechanisms to ensure the effectiveness of educational activities in universities in the context of European integration. Retrieved from https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/evoint-univ_2021-192p.pdf [in Ukr.]
 11. On Education: Law of Ukraine of September 5, 2017 № 2145-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukr.]
 12. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. Retrieved from [http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20\(2\).pdf](http://www.enqa.eu/files/ESG_3edition%20(2).pdf).
 13. Regulations on the system of quality assurance of education and the educational process at the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Retrieved from <http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf> [in Ukr.]
 14. KNU in the world ranking of universities from the U.S. News and World Report. Retrieved from <http://www.univ.kiev.ua/news/11307> [in Ukr.]
 15. Ranking Web of Universities. URL: https://webometrics.info/en/current_edition
 16. Ensuring the quality of education. Retrieved from <https://www.kpi.kharkov.ua/ukr/osvita/yakist-osviti-v-universiteti-2/yakist-osviti-v-universiteti/> [in Ukr.]
 17. Regulations on the quality assurance system educational activities and higher education at the National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute". Retrieved from <https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-pro-organizaciyu-sistemi-upravlinnya-yakisty/polozhenya-pro-sistemu-zabezpechennya-yakosti/> [in Ukr.]
 18. KPI Information Service named after Igor Sikorsky. Retrieved from https://document.kpi.ua/2020_7-165 [in Ukr.]
 19. KPI – among the best universities in the world. Retrieved from <https://kpi.ua/2022-qs> [in Ukr.]
 20. Ranking Web of Universities URL: https://webometrics.info/en/current_edition
 21. Regulations on the system of internal quality assurance of higher education of the National Technical University "Dnieper Polytechnic". Retrieved from https://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/Internal_quality_higher_education/Положення%20про%20систему%20внутрішнього%20забезпечення%20якості%202019.pdf [in Ukr.]
 22. Regulations on the system of internal quality assurance of educational activities and the quality of higher education of the National University "Lviv Polytechnic". Retrieved from https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/2063/polozhennya-prosistem_u13-27.pdf [in Ukr.]
 23. Ukrainian Catholic University. Retrieved from <https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/ucu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/26/2017/04/Kontseptsiya-VSYA-UKU-2020.pdf> [in Ukr.]
 24. Quality of education. Retrieved from <https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/quality-education.html> [in Ukr.]
 25. Vorobyova, O., Debich, M., Linyova, I., Lugovyi, V., Orzhel, O., Slyusarenko, O., Talanova, Zh., Trima, K. (2020). Analysis of the leading domestic and foreign experience in assessing the quality of higher education in the context of European integration: analytical materials in two parts. In V. Lugovoi, J. Talanova (Eds.). Kyiv. 317 p. Retrieved from https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Analiz_ocinki_VO_v_umovah_internac_ch1-2_analit_IVO-2020-317p_avtors-kolektiv.pdf [in Ukr.]

SLYUSARENKO Olena

Doctor of Pedagogy (Dr. Hab.), Senior Researcher, First Deputy Director,
Institute of Higher Education, National Academy of Educational Sciences of Ukraine

MEASURING THE QUALITY OF EDUCATIONAL ACTIVITIES OF UNIVERSITIES: UKRAINIAN EXPERIENCE

Summary. This article analyzes the experience of Ukrainian higher education institutions in measuring the quality of educational activities in the context of quality assurance. Based on the study, it is established that in developing regulatory provisions for quality assurance, higher education institutions are guided by regulations of Ukraine (Law of Ukraine "On Higher Education", "On

Education") and other documents (Standards and recommendations for quality assurance in European Higher Education Area, ESG 2015, European Association for the Quality Assurance of Higher Education (ENQA), European University Association (EUA), European Association for Higher Education (EURASHE), international rankings indicators). Criteria for accreditation, framework proce-

dures and rating assessment criteria are used to measure the quality of educational activities in Ukrainian higher education institutions.

It is determined that the use of ranking is not a popular component of the group of criteria for assessing the quality of higher education, although this indicator provides an opportunity to classify according to various criteria and is more indicative for determining the competitiveness of higher education.

After all, the prospects of using rankings as a criterion for measuring the quality of educational activities is the

possibility of ranking higher education institutions by competitive quality, analysis of the functioning of higher education institutions, which provides opportunities to improve the quality of educational services.

Keywords: *measuring the quality of educational activities, the effectiveness of educational activities, the quality of educational activities, higher education.*

*Одержано редакцією 26.05.2021
Прийнято до публікації 08.06.2021*